



Universiteit
Leiden
The Netherlands

'Met zachte drang' : uitgangspunten voor jeugdhulpverlening op het snijvlak van vrijwilligheid en dwang

Verkroost, D.S.

Citation

Verkroost, D. S. (2022, October 27). *'Met zachte drang' : uitgangspunten voor jeugdhulpverlening op het snijvlak van vrijwilligheid en dwang*. *Meijers-reeks*. Boomjuridisch, Den Haag.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3484779>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of
doctoral thesis in the Institutional Repository of
the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3484779>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

‘Met zachte drang’

‘Met zachte drang’

Uitgangspunten voor jeugdhulpverlening
op het snijvlak van vrijwilligheid en dwang

PROEFSCHRIFT

ter verkrijging van
de graad van doctor aan de Universiteit Leiden,
op gezag van rector magnificus prof.dr.ir. H. Bijl,
volgens besluit van het college voor promoties
te verdedigen op donderdag 27 oktober 2022
klokke 16.15 uur

door

Denise Sophia Verkroost

Promotor: prof. mr. drs. M.R. Bruning
Co-promotor: mr. dr. Y.N. van den Brink (Vrije Universiteit Amsterdam)

Promotiecommissie: prof. dr. mr. E.C.C. Punselie
prof. mr. P. Vlaardingerbroek (Tilburg University)
prof. dr. C.H.Z. Kuiper (Universiteit van Amsterdam)
mr. dr. M.L. van Emmerik

Met dank aan de Moga-stichting voor een financiële bijdrage aan dit onderzoek.

Opmaak: AlphaZet prepress, Bodegraven

© 2022 D.S. Verkroost | Boom juridisch

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Voor zover het maken van reprografische vervoelvoudingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

ISBN 978-94-6212-735-7
ISBN 978-94-0011-197-4 (e-book)
NUR 822

www.boomjuridisch.nl

Dankwoord

Graag wil ik mijn oprechte dank betuigen aan de volgende personen en organisaties:

Mariëlle Bruning, aan dit proefschrift ligt geen toegekende beurs, maar jouw vertrouwen ten grondslag. Jij hebt mij laten zien hoe interessant en waardevol de rechtswetenschap binnen het jeugdrecht is. Ik kijk met veel plezier terug op onze samenwerking bij verschillende onderzoeken, het schrijven van artikelen en bij het mastervak Jeugdbescherming en Jeugdhulp. Bedankt voor alles wat ik van jou heb mogen leren en voor alle goede, inspirerende gesprekken in het kader van dit promotieonderzoek en daarbuiten.

Yannick van den Brink, mijn interesse in het jeugdrecht werd aangewakkerd tijdens de mastervoorlichting die jij verzorgde. Bedankt daarvoor, maar meer nog wil ik je bedanken voor de fijne begeleiding en waardevolle feedback tijdens het promotietraject. Jouw manier van denken en werken werkt inspirerend. Ik vind het een eer om jouw eerste promovenda te mogen zijn.

De leden van de promotiecommissie, Lies Punselie, Paul Vlaardingerbroek, Chris Kuiper en Michiel van Emmerik, wil ik hartelijk bedanken voor alle tijd en moeite die zij gestoken hebben in het lezen van het manuscript en voor hun reacties die zonder twijfel hebben gezorgd voor een verrijking van de inhoud van dit boek.

Ton Liefwaard, bedankt voor het meedenken en meelesen tijdens de eerste fase van dit promotieonderzoek. Ik heb er bewondering voor hoe jij, zelfs met jouw overvolle agenda, tijd maakt en aandacht hebt voor een ander. Jaap Doek, veel dank voor het delen van jouw kennis van en ervaringen binnen de jeugdbescherming over de afgelopen jaren. Ook wil ik jullie samen ook bedanken voor alles wat ik van jullie heb mogen leren tijdens eerdere projecten.

Collega's en oud-collega's van de afdeling Jeugdrecht en het Instituut Privaatrecht, bedankt voor de fijne, inspirerende werksfeer waarbij er ook altijd oog voor elkaar was. Jill Stein, Maria de Jong-de Kruijf, Eva Schmidt, Simona Florescu, Henk Hulshof, Maryse Hazelzet, Lotte Kremers, Thijmen Nuninga, Tycho de Graaf, Ewout Cornelissen, Shuai Guo, jullie waren fijne kameraden. Katrien Klep en Stephanie Rap, bedankt voor het meelesen met de onderzoeksopzet en voor alles wat ik van jullie heb mogen leren over het gebruik van empirische onderzoeksmethoden.

Eva Schmidt en Nina van Capelleveen, bedankt voor de fijne en gezellige tijd in de rechtenfaculteit, maar zeker ook daarbuiten. Ik kijk ernaar uit om jullie op de dag van de verdediging aan mijn zijde te hebben staan.

Het praktijkonderzoek was niet mogelijk zonder de medewerking van de voorzitters van de casusoverleggen en alle respondenten: mijn oprechte dank voor jullie openheid en kostbare tijd.

Collega's bij de Raad voor de Kinderbescherming, bedankt voor de interesse en steun tijdens de afronding van dit boek. Ik kijk ernaar uit om de bevindingen van dit onderzoek met jullie te bespreken. Het is meer dan mooi om te zien hoe alle professionals binnen het jeugdstelsel zo bevlogen zijn om het zo goed mogelijk te doen voor kinderen.

Mijn ouders wil ik bedanken voor de onvoorwaardelijke liefde en vrijheid die ik altijd heb mogen ervaren. Ik wil jullie, maar ook mijn zusje en zwager bedanken voor wie jullie zijn en voor alles wat jullie doen voor mij en mijn gezin. Jullie gaven mij de tijd en rust om aan dit proefschrift te werken, maar zorgden ook voor de nodige ontspanning tussendoor. Daar kan ik jullie niet genoeg voor bedanken.

Alle (schoon)familie en vrienden die interesse hebben getoond en hebben meegeleefd: veel dank daarvoor! De gesprekken over de inhoud van het boek gaven mij extra motivatie om dit boek af te ronden.

Als laatste wil ik mijn dankbaarheid uitspreken richting mijn man. Jouw bijdrage is van onschatbare waarde geweest. Jij gaf oneindige liefde, vertrouwen en steun. Je staat altijd klaar voor ons gezin. Ik heb altijd mijn bevindingen en ideeën, maar ook mijn zorgen en frustraties met jou kunnen delen. Bedankt voor je oprechte interesse. Je bent een mooi mens en het is geweldig om al jouw mooie eigenschappen terug te zien in onze dochter.

Lijst van afkortingen

AA	Ars Aequi (tijdschrift)
ABRvS	Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State
AMHK	Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling
AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
AMvB	Algemene maatregel van bestuur
Appl. nr.	Applicatienummer
Art.	Artikel
Artt.	Artikelen
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
Awb	Algemene wet bestuursrecht
Bjz	Bureau jeugdzorg
BW	Burgerlijk Wetboek
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
Cjg	Centrum voor jeugd en gezin
C.L.B.	Commonwealth Law Bulletin (tijdschrift)
CRvB	Centrale Raad van Beroep
CRM	Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
CvB	College van Beroep
CvT	College van Toezicht
ECLI	European Case Law Identifier
ECSR	Europees Comité voor Sociale Rechten
EHRM	Europees Hof voor de rechten van de mens
ESH	Europees Sociaal Handvest
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
FJR	Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht
GI	Gecertificeerde instelling
Gw	Grondwet
Gem.wet	Gemeentewet
Gst.	Gemeentestem (tijdschrift)
HGEU	Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie
HRLR	Human Rights Law Review (tijdschrift)
HSR	Health Services Research (tijdschrift)
IJCR	International Journal of Children's Rights (tijdschrift)
IJHR	The International Journal of Human Rights (tijdschrift)
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten
IVESCR	Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten

IVRK	Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind
IWAPV	Interdepartementale Werkgroep voor Ambulante en Preventieve Voorzieningen voor hulpverlening aan jeugdigen
IWRV	Interdepartementale Werkgroep voor Residentiële Voorzieningen voor jeugdigen
JBPLus	Jurisprudentie Bestuursrecht plus (tijdschrift)
JenV	Justitie en Veiligheid
Jha	Jeugdhulpaanbieder
JIP	Jeugdrecht in Praktijk (tijdschrift)
Jw	Jeugdwet
KNMG	Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst
Ngo	Non gouvernementele organisatie
NILR	Netherlands International Law Review (tijdschrift)
NJB	Nederlands Juristenblad (tijdschrift)
Nji	Nederlands jeugdinstituut
NVO	Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen
O&A	Overheid & Aansprakelijkheid (tijdschrift)
OM	Openbaar Ministerie
OTS	Ondertoezichtstelling
Pgb	Persoonsgebonden budget
Rb.	Rechtbank
RSJ	Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming
Rv	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
RvS	Raad van State
RVS	Raad voor Volksgezondheid en Samenleving
SKJ	Stichting Kwaliteitsregister Jeugd
SLR	Stellenbosch Law Review (tijdschrift)
Stb.	Staatsblad
Stcrt.	Staatscourant
TFB	Tijdschrift voor Formeel Belastingrecht
Trb.	Tractatenblad
TvGR	Tijdschrift voor Gezondheidsrecht
TvJr	Tijdschrift voor Jeugdrecht
TvP	Tijdschrift voor privaatrecht
TvPP	Tijdschrift voor de Procespraktijk
WSG	William Schrikker Groep
WvSr	Wetboek van Strafrecht
WvSv	Wetboek van Strafvordering
VenJ	Veiligheid en Justitie
VN	Verenigde Naties
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VR	Verkeersrecht (tijdschrift)
VT	Veilig Thuis

VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Wet RO	Wet op de rechterlijke organisatie
Wjlv	Wet op de jeugdhulpverlening
Wjz	Wet op de jeugdzorg
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WNo	Wet Nationale ombudsman
WVV	Weens Verdragenverdrag

Inhoudsopgave

DANKWOORD	V
LIJST VAN AFKORTINGEN	VII
1 INLEIDING	1
1.1 Vrijwillige, gedwongen en opgedrongen jeugdhulpverlening	1
1.2 Het drangkader: een niveau overstijgend vraagstuk	4
1.2.1 Individueel casusniveau: onduidelijkheid over de rechtspositie van de betrokkenen	4
1.2.2 Lokaal niveau: gemeentelijke vrijheid en mogelijke ongelijkheden	5
1.2.3 Nationaal niveau: een gejuridiseerd stelsel en tegenstrijdige doelstellingen	6
1.2.4 Internationaal niveau: minimale eisen voortvloeiende uit fundamentele mensenrechten	7
1.3 De beoogde doelen van het onderzoek	8
1.4 De centrale onderzoeksvragen	9
1.5 Onderzoeksmethoden	11
1.6 Gehanteerde terminologie en afbakening	14
1.7 Leeswijzer	17
2 HET VRIJWILLIGE EN GEDWONGEN KADER IN WET- EN REGELGEVING	19
2.1 Inleiding	19
2.2 Het vrijwillige kader	19
2.2.1 Inleiding	19
2.2.2 De procespositie van de minderjarige en diens ouder(s)	20
2.2.3 De start van het vrijwillige kader	20
2.2.4 Jeugdhulpverlening	24
2.2.5 Gegevensuitwisseling en dossiervorming	30
2.2.6 Beëindiging van jeugdhulp in het vrijwillige kader	33
2.3 Het gedwongen kader	34
2.3.1 Inleiding	34
2.3.2 De procespositie van de minderjarige en diens ouder(s)	34
2.3.3 De start van het gedwongen kader: het opleggen van een jeugdbeschermingsmaatregel	35
2.3.4 De uitvoering van de ondertoezichtstelling	39
2.3.5 De inzet van jeugdhulp in het kader van een ondertoezichtstelling	41
2.3.6 Gegevensuitwisseling	42
2.3.7 De beëindiging van (jeugdhulp in) het gedwongen kader	43
2.4 Afsluitend	44

DEEL I	RECHTSHISTORISCHE EN INTERNATIONAALRECHTELIJKE GRONDSLAGEN VAN HET NEDERLANDSE JEUGDHULPVERLENINGSSTELSEL	47
3	RECHTSHISTORISCHE ONTWIKKELINGEN	49
3.1	Inleiding	49
3.2	De introductie van de eerste jeugdbeschermingsmaatregelen	50
3.2.1	Behoeftte aan de mogelijkheid van overheidsbemoeienis	51
3.2.2	De Kinderwetten introduceerden de eerste jeugdbeschermingsmaatregelen (1905)	53
3.3	Een uitbreiding van het pakket aan jeugdbeschermings- maatregelen	54
3.3.1	Behoeftte aan een tussenvariant in het stelsel van uitersten	55
3.3.2	De introductie van de ondertoezichtstelling (1922)	56
3.3.3	Uithuisplaatsingen in het kader van de ondertoezichtstelling	58
3.3.4	Introductie van de gedwongen ontheffing	58
3.3.5	De ondertoezichtstelling en het vrij patronaat	59
3.4	Herbezinning op de positie van de jeugdbescherming	60
3.4.1	Een veranderde visie op mens, hulp en jeugdbescherming	60
3.4.2	De positie van de jeugdbescherming bediscussieerd	62
3.4.3	Wet op de jeugdhulpverlening (1990)	70
3.4.4	Het verdwijnen van het vrij patronaat	72
3.4.5	Herziening van de ondertoezichtstelling (1995)	73
3.5	Behoeftte aan een lichtere maatregel als tussenvariant tussen de vrijwillige hulpverlening en de jeugdbeschermingsmaatregelen	76
3.5.1	Diverse pleidooien voor een lichtere maatregel van opgroei-ondersteuning	76
3.5.2	Wet op de jeugdzorg (2005)	78
3.5.3	Beleidsvoornemens en toekomstvisies van het kabinet	84
3.5.4	De Vliegwielprojecten	88
3.6	De Wet herziening kinderbeschermingsmaatregelen en de Jeugdwet	91
3.6.1	Doelstellingen van de stelselwijziging en herziening	92
3.6.2	De decentralisatie	93
3.6.3	Gewijzigde gronden van de jeugdbeschermingsmaatregelen	94
3.6.4	Een lichtere jeugdbeschermingsmaatregel of verplichte opvoedondersteuning?	96
3.7	Ontwikkelingen na 2015	102
3.7.1	Decentralisatie, eigen kracht, het acceptatiecriterium, wachtlijsten en de GI's	103
3.7.2	Versterkte rechtsbescherming van jeugdigen en ouders	109
3.8	Afsluitend	113
3.8.1	Uitgangspunten van het jeugdhulpverleningsstelsel afgeleid uit de rechtshistorie	113

3.8.2	Het jeugdhulpverleningsstelsel; juridisering en een ongeregelde ruimte	116
3.8.3	Tendensen	117
4	INTERNATIONAAL- EN EUROPEESRECHTELIJKE CONTEXT	121
4.1	Inleiding	121
4.2	Internationale standaarden	121
4.3	Het onderscheid tussen sociale en klassieke rechten	128
4.3.1	Internationaal niveau: progressieve realisatie en minimale kernverplichtingen	128
4.3.2	Europees niveau: negatieve en positieve verplichtingen en de margin of appreciation	132
4.4	Een kinderrechtenconform jeugdhulpverleningsstelsel	133
4.4.1	Inleiding; een kinderrechtenbenadering	133
4.4.2	Het kind is drager van rechten	135
4.4.3	Verplichtingen om te respecteren, beschermen en vervullen	136
4.4.4	De algemene beginselen van het IVRK	138
4.4.5	De primaire verantwoordelijkheid van de ouders en de zich ontwikkelende vermogens van het kind	149
4.5	Toegang tot gewenste zorg en ondersteuning	152
4.5.1	Inleiding	152
4.5.2	Het recht op goede gezondheid	152
4.5.3	Ondersteuning bij de opvoeding	157
4.5.4	Participatierechten en informed consent	160
4.5.5	Tussenconclusie	163
4.6	Ingrijpen in het gezinsleven ter bescherming van het kind	164
4.6.1	Inleiding	164
4.6.2	Het recht van het kind op bescherming tegen kindermishandeling en geweld	164
4.6.3	Het recht van het kind en diens ouder(s) op respect van hun gezins- en privéleven	170
4.6.4	Procedurele rechten	176
4.6.5	Tussenconclusie	181
4.7	Afsluitend	182
4.7.1	Uitgangspunten van een jeugdhulpverleningsstelsel conform het internationale en Europese kinder- en mensenrechtenkader	183
4.7.2	Een recht op jeugdhulpverlening?	189
5	FUNDAMENTELE UITGANGSPUNTEN VAN HET NEDERLANDSE JEUGDHULPVERLENINGSSTELSEL	193
5.1	Inleiding	193
5.2	Overkoepelende doelstelling	193
5.3	Toenemende autonomie van de minderjarige	194
5.4	Primaire opvoedverantwoordelijkheid van de ouders	195
5.5	Secundaire verantwoordelijkheid van de overheid; ondersteuning	197

5.6	Secundaire verantwoordelijkheid van de overheid; bescherming	198
5.7	Gedwongen scheiding als uiterste redmiddel	201
5.8	Procedurale waarborgen	202
5.9	Betekenis voor rechtspositie en verantwoordelijkheden	204
DEEL II HET 'DRANGKADER' IN HET NEDERLANDSE JEUGDHULPVERLENINGSTELSEL		209
6	HET DRANGKADER; VERSLAG VAN HET DESKRESEARCH	211
6.1	Inleiding	211
6.2	Het drangkader in (onderzoeks)rapporten en literatuur	212
6.2.1	'Drang' ter voorkoming van een jeugdbeschermingsmaatregel	212
6.2.2	Zorgen over drang	214
6.2.3	Tussenconclusie op basis van onderzoeksrapporten en literatuur	218
6.3	Het drangkader in de wet en parlementaire stukken	218
6.3.1	Het drangkader in de huidige wetgeving	219
6.3.2	Het drangkader in de totstandkomingsgeschiedenis van de Jeugdwet	220
6.3.3	Het drangkader in de parlementaire stukken na 1 januari 2015	226
6.3.4	Tussenconclusie op basis van informatie uit wetgeving en parlementaire stukken	234
6.4	Het drangkader in landelijke beleidsstukken	235
6.4.1	Het Handelingsprotocol van Veilig Thuis	235
6.4.2	De gezamenlijke visie van de GI's	236
6.4.3	Kwaliteitskader en protocol Beschermingstaken RvdK	237
6.4.4	Tussenconclusie op basis van informatie uit landelijke beleidsstukken	238
6.5	Het drangkader in gemeentelijke informatiebronnen	238
6.5.1	Drang in de gemeentelijke verordeningen	240
6.5.2	Enkele voorbeelden van de vormgeving van drang op lokaal niveau	241
6.5.3	Tussenconclusie op basis van informatie voortvloeiende uit gemeentelijke stukken	250
6.6	Het drangkader in de rechtspraktijk	250
6.6.1	Beschikkingen die informatie geven over enkele materiële aspecten van het drangkader	251
6.6.2	Beschikkingen waarin uithuisplaatsingen in het kader van drang aan de orde zijn gesteld	254
6.6.3	Geen bezwaar en beroep mogelijk	257
6.6.4	Rechtmatigheid van het drangkader	258
6.6.5	Tussenconclusie op basis van informatie voortvloeiende uit de rechtspraak	260
6.7	Het drangkader in kwaliteitseisen en in tuchtbeslissingen van de SKJ	261

6.7.1	De wenselijkheid van het bestaan van een drangkader en van beschermingstafels	263
6.7.2	Normen waaraan beroepskrachten zich aan moeten houden	265
6.7.3	Aandacht voor de beperkte bevoegdheden en mogelijkheden in het kader van drang	271
6.7.4	Tussenconclusie op basis van informatie voortvloeiende uit tuchtbeslissingen van de SKJ	272
6.8	Afsluitende opmerkingen	273
7	HET DRANGKADER; VERSLAG VAN EEN PRAKTIJKONDERZOEK	279
7.1	Inleiding	279
7.2	Gehanteerde onderzoeksmethoden	279
7.2.1	Beschrijving van de gehanteerde onderzoeksmethoden	280
7.2.2	Reflectie op de onderzoeksmethoden	286
7.3	'Drang'?	289
7.3.1	Een laatste kans ter voorkoming van gedwongen jeugdhulpverlening	290
7.3.2	'Vrijwillig, niet vrijblijvend'	292
7.3.3	Attitude of traject?	294
7.4	De procedurele vormgeving van de besluitvorming rondom drang	295
7.4.1	Gemeente A	295
7.4.2	Gemeente B	301
7.4.3	Gemeente C	307
7.5	Materiële rechtspositie van minderjarigen en ouders; factoren die besluitvorming rondom de inzet van een drangtraject beïnvloeden	313
7.5.1	Inhoudelijke factoren die meespelen bij het beleggen van een casus- of casuïstiekoverleg	313
7.5.2	Inhoudelijke factoren die meespelen bij de besluitvorming rondom de inzet van een drangtraject	316
7.6	Formele rechtspositie van minderjarigen en ouders; participatiemogelijkheden, privacy en de mogelijkheden om in rechte op te komen	318
7.6.1	Participatiemogelijkheden van ouders bij besluitvorming inzake de inzet van drangtrajecten	318
7.6.2	Participatiemogelijkheden van minderjarigen bij besluitvorming inzake de inzet van drangtrajecten	322
7.6.3	Privacy van betrokkenen	326
7.6.4	De mogelijkheid om in rechte op te komen	329
7.7	De uitvoering van drang	330
7.7.1	Betrokkenheid van het wijkteam of een GI?	330
7.7.2	Methodiek	332
7.7.3	Afspraken en consequenties	334
7.7.4	Toezicht op de uitvoering van drang	337
7.8	(Toekomst)visies	338

7.8.1 Casusoverleggen uitbreiden?	339
7.8.2 Verminderen van het aantal drangtrajecten	340
7.8.3 Grotere rol voor wijkteams	341
7.8.4 Een wettelijke grondslag?	344
7.9 Afsluitende reflecties	345
CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	349
8 HET DRANGKADER IN HET LICHT VAN DE FUNDAMENTELE UITGANGSPUNTEN VAN HET NEDERLANDSE JEUGDHULPVERLENINGSSTELSEL; CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	351
8.1 Inleiding	351
8.2 Rechtshistorische en internationaalrechtelijke grondslagen van het Nederlandse jeugdhulpverleningsstelsel	352
8.3 Een juridisch schemergebied in het jeugdhulpverleningsstelsel	356
8.4 Het 'drangkader' in het juridische schemergebied van het Nederlandse jeugdhulpverleningsstelsel	361
8.5 Het drangkader in het licht van de uitgangspunten van het jeugdhulpverleningsstelsel	368
8.5.1 Toestemming voor de inzet van (jeugdhulp in het kader van) een drangtraject	368
8.5.2 Ingrijpen zonder toestemming moet voldoen aan de eisen van legaliteit, proportionaliteit, subsidiariteit en zorgvuldigheid	371
8.5.3 Een effectief rechtsmiddel bij een vermeende rechtenschending	374
8.6 Beantwoording van de centrale onderzoeksvragen	375
8.7 Aanbevelingen	377
8.7.1 Aanbevelingen voor aanpassing van wetgeving, beleid en praktijk	377
8.7.2 Aanbevelingen voor nader onderzoek	384
8.8 Afsluiting	386
OVERZICHT VAN DE GEBRUIKTE BRONNEN	389
BIJLAGE A; OVERZICHT MINIMALE KERNVERPLICHTINGEN	443
BIJLAGE B; OBSERVATIEFORMULIER	451
BIJLAGE C; TOPICLIJST INTERVIEWS	455
BIJLAGE D; OVERZICHT OBSERVATIES EN INTERVIEWS	457
SAMENVATTING	459
SUMMARY	467
CURRICULUM VITAE	473